

УДК 378.01

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ У ЗАРУБІЖНИХ PhD-ПРОГРАМАХ З ФІЛОСОФІЇ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Туренко В.Е., Соболев Т.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті детально та комплексно досліджуються ключові аспекти інноваційного змісту зарубіжних PhD-програм з філософії. Зокрема для розгляду автори виділяють такі курси, які допомагають студентам опанувати інноваційні знання, вміння та навички – кейс-технологія, філософська експертиза, дистанційне навчання, проектна робота. Обґрунтовується думка, що впровадження таких курсів та дисциплін в контексті освітньої складової підготовки фахівців PhD з філософії буде сприяти формуванню таких компетенцій, як пошук максимальної кількості альтернативних рішень, розвиток вміння розробляти різні варіанти вирішення постійно виникаючих професійних ситуацій, формування індивідуальної і групової стратегії поведінки в прийнятті рішень, що сприятиме формуванню здатності до планування, організації та управління своєю професійною діяльністю і роботою різних колективів.

Ключові слова: PhD-програма з філософії, кейс-технологія, філософська експертиза, дистанційне навчання, проектна робота, інноваційне навчання.

Постановка проблеми. Одним з головних векторів, на які спирається осучаснення нашої системи освіти і науки – це безперечно підготовка фахівців вищої кваліфікації, тобто докторів філософії (кандидатів наук) та докторів наук. У зв'язку з цим виникає потреба аналізу специфіки підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах різних європейських країнах. Відповідно необхідно проаналізувати специфіку інноваційного змісту зарубіжних PhD-програм з філософії, що дозволить модернізувати і освітній контекст філософської аспірантури в нашій країні

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наразі в зарубіжній та вітчизняній науковій літературі присутні дослідження [1; 2; 3], які присвячені аналізу систем вищої освіти в європейських країнах.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Слід зазначити, що хоча є певна кількість ґрунтовних наукових досліджень, присвячених аналізу вищої освіти у європейських країнах, зокрема і філософської, однак про специфіку саме інноваційної підготовки PhD з філософії фактично є відсутніми.

Мета статті. Отже метою статті є комплексне дослідження особливостей інноваційної складової у зарубіжних PhD-програмах з філософії.

Спершу, на наш погляд, варто окреслити інноваційні предмети та курси, які можна побачити в межах підготовки PhD з філософії:

- 1) кейс-технології;
- 2) філософська експертиза;
- 3) проектна робота;
- 4) електронне навчання.

Розглянемо кожен з них більш детально.

Кейс-технологія як технологія навчання на основі досвіду і кейс-аналіз засновані на розгляді запропонованих випадків, життєвих чи професійних ситуацій. Кейс (від англ. Case) в даному контексті трактується як випадок, казус (від лат. Casus).

Впровадження кейс-технології в освітній процес аспірантів-філософів пов'язано з Гарвардською школою бізнесу, де на початку ХХ століття кейс-технологія застосовувалася для практичної підготовки в сфері менеджменту та маркетингу. Спеціально розроблені матеріали для дослід-

ження ситуацій – кейси були відсутні, тому запрошені фахівці-практики надавали аспірантам для аналізу в невеликих групах випадки зі своєї повсякденної професійної діяльності. Результати, отримані при спільному обговоренні варіантів рішень, порівнювалися з реальними рішеннями.

Кейс є навчальний матеріал, в якому (в письмовій формі або технічними засобами) представлена ситуація, що містить проблеми (соціальні, економічні, педагогічні та ін.) Як сукупність взаємопов'язаних факторів і явищ. Кейс-технологія об'єднує теорію і практику, реальність в навчальні завдання, причому теорія не ілюструється прикладами, а засвоюється у процесі вивчення і аналізу прикладів. Застосування кейс-технології в освітньому процесі сприяє формуванню компетенцій, необхідних у професійній діяльності майбутнього філософа-дослідника, філософа-викладача, організатора і керівника. Пошук максимальної кількості альтернативних рішень, що і передбачає кейс-технологія, розвиває вміння розробляти різні варіанти вирішення постійно виникаючих професійних ситуацій, формує індивідуальну і групову стратегії поведінки в прийнятті рішень, що сприяє формуванню здатності до планування, організації та управління своєю професійною діяльністю і роботою різних колективів [1, с. 105-106].

В свою чергу курс **філософської експертизи**, по суті, є визначенням можливого предмета філософської діяльності в сучасних умовах.

Відповідно, якщо говорити про об'єкти такої експертизи, то до них відноситься все те, що має або може мати вигляд хоч трохи значущих дискурсів, вироблених тими чи іншими суб'єктами з приводу тих чи інших речей. В крайньому випадку, такі дискурси можуть бути штучно сконструйовані дослідником за принципом: «Ви це хотіли сказати?». У цьому сенсі дії або точніше сказати, практики, котра відбулась у ситуації безмовності, настільки ж красномовні і тому для цілей дослідження також можуть бути представлені як вид говоріння про щось або з приводу чогось. Те ж саме стосується конфігурації власне речей, будівель або інших культурних просторів. Об'єктом також може бути конкретний текст: на-

уюва стаття або виступ політика, а можуть стати цілі комплекси в тому вигляді, в якому говорять про медичний або публіцистичний дискурс. Об'єктом експертизи тим самим можуть бути експліцитні або імпліцитні продукти економічної, політичної, ідеологічної, наукової діяльності, сфери повсякденності, масової культури, побратимів по філософському цеху, аби вони актуально або потенційно мали будь-яку вагу, значимість, цінність.

Що стосується методу або методології реалізації такої експертизи, то найбільш доречним для її позначення з'явиться старе добре слово «рефлексія». Проте в даному випадку під рефлексією або рефлексивністю будемо розуміти не просто усвідомленість інтелектуальних або практичних дій, а вельми певний набір процедур по відношенню до них. Логічно припустити, що він повинен являти собою, не побоїмося цього слова, сувору послідовність.

Наша теза полягає в тому, що філософія може бути конструктивна по відношенню до об'єктів своєї рефлексивної діяльності. Але суть її не в нав'язуванні правильного вирішення тієї чи іншої спеціальної проблеми, а в пропозиції (порадах) продуктивних форматів, контекстів, підстав, в межах яких фахівці можуть їх обговорювати і вирішувати. У філософському плані такі формати будуть визначатися усвідомленням меж і можливостей людської активності.

Звичайно, така (експертна) діяльність вимагає розвитку специфічних навичок. Очевидно, що час фахівця тільки в філософії має підійти до кінця. Для реалізації вищеприписаної філософської рефлексії необхідно розбиратися в тому культурному фрагменті, який піддаєш експертизі. Так, доведеться пожертвувати філософської всеїдністю, що небезпечно межує з дилетантством, але зате є шанс встановити продуктивний діалог з членами різних спільнот. Втім хіба не до цього філософія завжди прагнула і хіба не це дозволить їй стати справді іманентною частиною культурного життя? Все це, звичайно, не означає, що справжнім філософом може стати тільки фахівець в тому чи іншому виді діяльності. Йдеться лише про вимогу компетентності в тому предметі, який піддаєш рефлексії, а значить формуванні дійсного досвіду міждисциплінарної роботи. Ну і нарешті, це не означає заперечення продуктивності інших видів філософської активності. Разом з тим ризикнемо припустити, що філософська експертиза може зіграти роль стрижня, на який можуть і будуть нанизуватися вся решта ланки філософської активності [2, с. 134-135].

Проектна робота як спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми передбачає володіння сукупністю дослідних, проблемних методів. Проектна робота розвиває пізнавальні навички, вміння самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, критичне, творче мислення. Викладачеві університету в рамках проекту відводиться роль координатора, експерта, консультанта [2].

Дистанційне, а точніше, електронне навчання (від загальноприйнятого терміна e-learning (насправді поняття дистанційне навчання і e-learning нерівнозначні) займають у сучасній системі навчання міцні позиції, органічно доповнюючи очне навчання і різноманітні очні тренін-

ги та курси. Електронне навчання активно використовується як у навчальних закладах, так і на підприємствах і, за даними IDC, за ступенем популярності воно досить скоро наздожене очне.

Провідні світові аналітичні компанії пророкують йому велике майбутнє і стверджують, що світовий ринок систем дистанційного навчання є джерелом великих можливостей для продавців та інвесторів. У кращих вищих навчальних закладах світу створені центри e-learning, що дозволяють пройти дистанційне навчання з отриманням відповідного диплома; активно розвиваються корпоративні навчальні центри компаній і державних структур, а річний дохід на ринку e-learning в ряді країн обчислюється вже в мільярдах.

Науково-методичне забезпечення дистанційного навчання включає: методичні (теоретичні та практичні) рекомендації щодо розроблених та використання педагогічно-психологічних та інформаційно-комунікаційних технологій дистанційного навчання; критерії, засоби і системи контролю якості дистанційного навчання; змістовне, дидактичне та методичне наповнення веб-ресурсів (дистанційних курсів) навчального плану/навчальної програми підготовки [3, с. 261-262].

У всьому світі безперервно зростає тиск на бюджет освіти. Однак, незважаючи на цей факт, освіта продовжує нарощувати свої інвестиції у технології, пов'язані з навчанням. За даними SV Insights у 2014 році фінансування освітніх технологій підскочило на 55% без будь-яких ознак уповільнення. У своєму звіті Global Industry Analysts (GIA) прогнозує, що у 2015 р світовий ринок електронного навчання (e-learning), руханий технологічними досягненнями і попитом на додаткові компетенції, досягне \$ 107 млрд.

На наш погляд, впровадження таких курсів та дисциплін в контексті освітньої складової підготовки фахівців PhD з філософії буде сприяти формуванню таких компетенцій, як:

- здатність до комунікації в усній і письмовій формах російською та іноземною мовами для вирішення завдань міжособистісної і міжкультурної взаємодії;
- здатність до самоорганізації та самоосвіти;
- володіння прийомами і методами усного та письмового викладу філософських знань;
- здатність вирішувати стандартні завдання професійної діяльності на основі інформаційної та бібліографічної культури із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій та з урахуванням основних вимог інформаційної безпеки;
- здатність використовувати різні методи наукового і філософського дослідження в професійній діяльності;
- здатність реферування і анотування наукової літератури (в тому числі іноземною мовою), володінням навичками наукового редагування;
- володіння методиками організації та ведення навчального процесу і здатністю застосовувати їх у педагогічній діяльності в загальноосвітніх та професійних освітніх організаціях;
- здатність до планування, організації та управління своєю професійною діяльністю і роботою різних колективів;
- володіння навичками підготовки службових документів і ведення ділового листування.

Таким чином, проаналізувавши специфіку інноваційного змісту філософської PhD-освіти у європейських країнах, можемо зробити наступний висновок, що впровадження таких курсів як кейс-технологія, філософська експертиза

та експертна робота дозволить випускнику PhD-програми з філософської бути конкурентоспроможним на ринку праці не лише в університетській, академічній сферах, а в широко кола суспільної діяльності.

Список літератури:

1. Дьячкова М.А., Томюк О.Н. Инновации и философское образование в современном университете / М.А. Дьячкова, О.Н. Томюк / М. Философия в XXI веке: вызовы, ценности, перспективы : Сборник научных статей / науч. ред. А.В. Логинов, отв. ред. О.Н. Томюк. – Екатеринбург: Издательско-полиграфическое предприятие «Макс-Инфо», 2016. – С. 100-107.
2. Сыров В.Н. Философская экспертиза: от метафоры к понятию / В.Н. Сыров // Философское образование: Вестник Ассоциации философских факультетов и отделений. Вып. 2013, 1(4). – СПб., 2013. – С. 130-145.
3. Журавська Н. Електронні курси: теорія та практика / Н. Журавська. Розвиток сучасної освіти: теорія, практика, інновації : зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 25-26 лютого 2016 р. – К.: Міленіум, 2016. – С. 260-265.

Туренко В.Э., Соболев Т.В.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

ОСНОВНЫЕ АСПЕКТЫ ИННОВАЦИОННОЙ СОСТАВЛЯЮЩЕЙ В ЗАРУБЕЖНЫХ PHD-ПРОГРАММАХ ПО ФИЛОСОФИИ: ОПЫТ ДЛЯ УКРАИНЫ

Аннотация

В статье подробно и комплексно исследуются ключевые аспекты инновационного содержания зарубежных PhD-программ по философии. В частности для рассмотрения авторы выделяют такие курсы, которые помогают студентам овладеть инновационными знаниями, умениями и навыками – кейс-технология, философская экспертиза, дистанционное обучение, проектная работа. Обосновывается мнение, что внедрение таких курсов и дисциплин в контексте образовательной составляющей подготовки специалистов PhD по философии будет способствовать формированию таких компетенций, как поиск максимального количества альтернативных решений, развитие умения разрабатывать различные варианты решения постоянно возникающих профессиональных ситуаций, формирования индивидуальной и групповой стратегии поведения в принятии решений, что будет способствовать формированию способности к планированию, организации и управления своей профессиональной деятельностью и работой различных коллективов.

Ключевые слова: PhD-программа по философии, кейс-технология, философская экспертиза, дистанционное обучение, проектная работа, инновационное обучение.

Turenko V.E., Sobol T.V.

Taras Shevchenko National University of Kyiv

MAIN ASPECTS OF INNOVATIVE COMPONENTS IN FOREIGN PHD-PROGRAMS ON PHILOSOPHY: EXPERIENCE FOR UKRAINE

Summary

The article explores in detail and comprehensively the key aspects of the innovative content of foreign PhD-programs in philosophy. In particular, for the consideration of authors, these courses are designed to help students master innovative knowledge and skills – case technology, philosophical expertise, distance learning, project work. The author substantiates the view that the introduction of such courses and disciplines in the context of the educational component of PhD philosophy training will contribute to the formation of such competencies as the search for the maximum number of alternative solutions, the development of the ability to develop various solutions to the constantly emerging professional situations, the formation of an individual and group behavioral strategy in adopting decisions, which will contribute to the formation of the ability to plan, organize and manage his professional activities and the work of various groups.

Keywords: PhD-program on philosophy, case-technology, philosophical expertise, distance learning, project work, innovative teaching.